A MUNKÁCSI

M. KIR.

ÁLLAMI GYMNASIUM

ÉRTESITÖJE

az

1879|80-ik tanevről.

Közli:

FANKOVICH SÁNDOR,

igazgató.

MUNKÁCSON,
GROSZ & BLAYER KÖNYVNYOMDÁJA
1880.

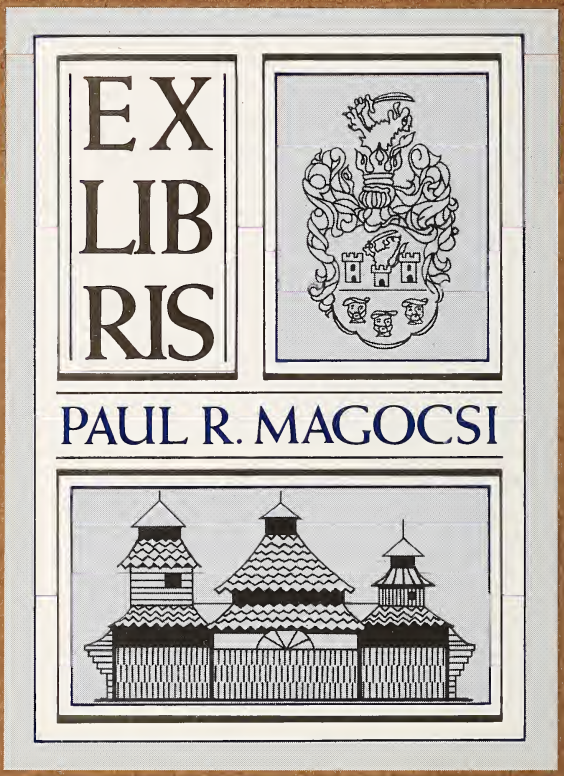
EX
LIB
RIS
PAUL R. MAGOCSI

A MUNKÁCSI

M. KIR.

ÁLLAMI GYMNASIUM

ÉRTESITÖJE

az

1879|80-ik tanévről.

Közli:

FANKOVICH SÁNDOR,

igazgató.

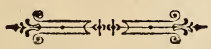

MUNKÁCSON,

GROSZ- ÉS BLAYER KÖNYVNYOMDÁJA

1880.

Digitized by the Internet Archive
in 2016

https://archive.org/details/munkcsimagyarkir1880unse

I.

A physika tanitásának elhagyásáról a gymnasiumok alsó osztályaiban.

(Alkalmi értekezés.)

Estenként gyönyörködni a milliárdnyi csillagok feltünésében, élvezni a meglepőleg szép holdvilágos éjjeleket, hallgatózni a sebesen rohanó hegyi patak csörgedezésével versenyt búgó gerlicze párra, szemünket legeltetni a beálló tavasz kikeletén, a tikkasztó forróság elől árnyékos búvhelyre menekedni, mohó étvágygyal izlelni az ősz sárguló érett gyümölcseit és örömrepesve venni részt a fehér lepellel boritott tél mulatságaiban — egy ifju nyelvén szólva — nem éppen a megvetendő időtöltések közzé tartozik. Igen, a zsenge koru, inkább csak a látszatot és az ideiglenesen tartó állapotokat kedvelő sőt néha hajhászó ifjunak ez tetszhetik s valóban tetszik is. De nem ugy a mély belátásu s gondolkodó fejlettebb ember. Mindez meglepi ugyan őt is, de mig amaz inkább csak arra néz, min örülhet jobban olvadó szive s hogyan lehetne idejét minden gond nélkül minél zajosabban eltöltenie; azalatt ez mindenben és mindenütt a természet nagyszerüségét bámulja, elragadtatik annak egymást követő változatai által, s néha annyira megy, hogy szinte extasisba esik.

Itt egy hölgy minden villámlásnál összerezzen, amott egy kis gymnasista a egész passióval nézi, mint hasitja végig a villám a közelálló távirdaoszlopot.

Ép vihar, dörgés és villámlás uralkodik, az egyik sir, a másik nevet; az egyik reszket, a másik meg gyönyörködik benne.

Csak egy egyszerü jelenet az életből, de annál elragadóbb kép a természetből.

Kiki látja fellépésedet, minden érzi üdvösen ható működésedet, bámulja nagyszerüségedet, s általuk mintegy földhöz sze-

gezetten csak egy fohász által ad jelt meglepetésének, de vajmi kevesen tudják e jelenetek valódi okát, pedig mindezt te hozod létre dicső természet!

Megadád, hogy a vizek lefelé omolván, magukkal gördítsék a sziklákat s itt romboljanak, amott meg épitsenek; megáldottad a földet szebbnél-szebb növényekkel s beleástad a temérdek kincset; bölcs belátásod szerint különböző állatokat teremtettél s köztük az embert is; ugy akartad, hogy az állat már ösztönénél fogva tudja, mi illeti őt, a növény a levegő s földből kapja a szükségest minden fáradság nélkül, az ásványok az esetlegesség folytán jöjjenek létre, csak az ember az, ki mindezektől meg van fosztva.

Ez igaz, de másrészt hozzá kell tennünk, hogy az emberbe olyasmit öntöttél, miáltal minden más lénytől nemcsak különbözik, de egyszersmind annak, mit a természet készen és mintegy önkényt nem nyujt bizonyos határok között magának megszerezhesse vagy előállithassa.

Ez a valami az ész. Enélkül az ember éhségtől gyötörve, zivatarok által bolygatva s vadállatoktól üzetve, a föld szinéről kétségkivül már rég elpusztult volna. Az ész csirmagva már kezdettől fogva benn lévén az emberben, azt folyvást művelnünk kell, ha azt akarjuk, hogy gyümölcsöző termést hozzon, ne pedig salakot, avagy heverőbeu maradjon. A mely embernél ez elhanyagoltatik, az elvesziti méltóságát s a természet oly lényeihez leszen hasonló, melyek nagyon kevéssé különböznek a többi állattól. Ezt látszanak bizonyitani a még most is vad állapotban élő népek, avagy oly esetek, midőn egészen önmagokra hagyatott emberek még azon tehetséget is elveszitik, melylyel előbb rendelkeztek.

Ha a gyermek nem hallana emberi hangokat, nem látná környezete tetteit, önmagától nem sajátitaná el a beszéd módját s az ész felhasználását, mi világos jele annak, hogy az ember enélkül a természet legtehetetlenebb lénye lenne.

Oda kell tehát törekednünk, hogy az észt kimüveljük, vagyis az embert fölneveljük. Csak az a kérdés, minő irányba tereljük az ész e művelését? Réges-régen csak egy t. i. a humán irány volt az uralkodó, később megszületett a reál irány is; mindketten vetélkedtek az emberiség boldogitása fölött, s ez utóbbi — bár erős fává növekedett — mely a vén törzset megingatta ugyan kissé rövid időre, de minden előhaladottsága daczá-

ra sem mozdithatá ki tövéből, később megegyezvén, parallel haladtak egymás mellett.

Mint fentebb mondám, a reál irány ujabbkori szülemény, mig a human a lehető legrégibb. S tán épen ez vala eddigi hátrányaink indoka.

Az ész olyan, mint egy ingadozó hajó, mely jó kormányos hiányában a szél által hányattatik. Csak az az irány jó, a melyik legbiztosabban vezet a czél felé. Például szolgálnak a legrégibb népek. Ki merné mondani, hogy az ókori világ legmüveltebb népe nem-e a görög volt? Náluk korán fejlődött az ész müvelése, de — szerény véleményem szerint — nagyon egyoldalu lévén a nevelészet, az ész igen is képzelgővé lett. Ez vala oka számtalan istenеik megteremtésének. Ők csudálták a természet nagyszerüségét, de nem birták belátni annak okát, s igy bár az őskori görögöket a legmüveltebb népnek kell tartanunk, minden bölcseletük és classicitásuk mellett is nagyon sokáig homályban valának. E homály származási oka főleg abban keresendő, hogy a humán irány mellett a reál irány még náluk is igen későn született meg.

De térjünk a dologra, hiszen e tények mindnyájunk előtt ismerttek, annyit azonban mégis meg kell emlitenünk, hogy valódi müveltségre csak akkor tehettek szert, midőn képesekké lettek a természet titkaiba pillantani.

Igy volt ez más népekkl is. Ki ne hallotta avagy olvasta volna, mennyi mindenféle küzködésen sőt gyötörtetésen kellett átesnie egy Galilei avagy egy Keplernek, pedig ők mi rosszat sem tettek, csakhogy az egyik irány mellett a másikat is istápolták. Ki ne hallotta volna, hogy például az előbbinek is tudományos kutatásai mily végtelen kellemetlenségeket szerzettek az azokban járatlanabb hatalmasok között? Ma már mindenki tudja, hogy a föld csakugyan mozog. Ma már azt is mondjuk, hogy a holdban hegyek vannak, hogy a föld bizonyos korszakos átalakulás folytán lett olyanná a minő most, és senki sem veszi rosz néven, sőt mindenki még nagyobb örömmel hallgatja e tant, és időről-időre annál jobban tanulmányozza is. Hja „tempora mutantur!“ Pedig ez is csak a haladás nagy müve, mit különösen az által értünk el, hogy a humán irány mellett a reálnak is helyet engedtünk. Volt idő, midőn egy sárépület a legnagyobb biztonságul szolgált, ma már a bombáknak a legszilárdabb kőépületek sem állhatnak ellent; volt idő, midőn hónapokig tettük meg azon utat, melyet ma pár óra alatt végezünk el.

Szóval ma már nemcsak a szárazulatot uraljuk, hanem megfékezzük a tengert, megnyergeljük a levegőt, fölássuk a föld mélységének kincseit s önmagunk hasznára fordítjuk.

Tudnunk kell azt azonban, hogy mindez csak lassan haladt előre. Századok, sőt ezredek kellettek hozzá, mig oda értünk, hogy korunkat a haladás korának mondhatjuk.

Lehet, hogy 300 esztendő mulva a mi haladásunk is nagyon csekélynek fog feltünni, mert a tökély vége olyan végtelen, mint maga a természet, mely titkaiban kifogyhatatlan. Igy hát hol éri végét e haladás, nem tudjuk, de azt bizonyosan állithatjuk, hogy kezdete csakis a természettudományok felléptével lehet egyidejü.

Azelőtt a természet egy zárt könyvhöz volt hasonlitható, melynek lapjain olvasni mindenkor góczpontja vala az emberi törekvéseknek; most már van módunk a könyv nyelvét elsajátitani, ha a bennünk szunnyadó szellemi erőket nem hagyjuk örök álmokat aludni. De megint ki más tehetné ezt, mint ujra csak a nevelés? Valamint a nevelésnek nem lehet czélja embert teremteni, hanem csak a benne elrejtett erőt fölkeresni, nemesiteni és a természet nyitott könyvének olvasására alkalmassá tenni: ugy bár a gymnasiumnak tulajdonképeni célja a tudományos egyetemre való előkészités s nem tudósok előállitása, mindamellett a gymnasiumnak nevelőintézetnek is kell lennie, melynek kötelessége a szunnyadó s valamely tudomány felé irányuló hajlamokat nem elfojtani de sőt előmozditani. A nagy feltalálókról általában tudjuk, hogy a természet tanulmányozása iránti hajlamuk rendesen már kis korukban tünt fel. Már most kérdés, hogyan töltheti be e hivatását a gymnasium, ha e hajlamok fölkeresését és ha esetlegesen vannak ilyenek, azok fejlesztését nagyon későn karolja fel?

Pedig ezt teszi a gymnasium akkor, midőn a physikát a VIIIdik osztályban kezdi előadni.

Node nem akarván tudósokat nevelni, vegyük föl a dolgot más és közelebbi szempontokból. A physika a természettudományok alapköve. A csillagász csak ugy kutathatott, hogy előbb elsajátitotta az idevágó törvényeket, a geologus csak ugy hatolhatott a föld mélyébe, hogy előbb annak tömege, melege s általában belső állapotának ismeretére kellett emelkednie, azután eszközöket szereznie és csak ugy fognia a kincs kereséshez; a geografista csak ugy alkothatott magának világos képet foglalatossága tárgyairól, hogy előbb elsajátitnia kellett a gőzök, párák, vizek, hegyek, lapályok s más egyebek voltaképeni keletkezését: de többet mondok, még a

philologusnak is szüksége van physikai ismeretekre, mert hogyan akarja például az aer, aether, tengervizeinek minősége, s több efféléről meggyőzni tanitványait, melyek pedig a classikusokban számtalanszor fordulnak elő, hacsak phisikai ismereteit nem hivja segitségül. Igen, ezt tennie kell s ezt, ugy gondolom, senki sem fogja kétségbevonhatni.

Menjünk azonban tovább. Tudjuk, mennyire fontos a gyermekeknél az észlelés tehetségének kifejtése. E tehetségnek egyedüli kifejtője a természettudományok s főleg a physika.

Valamint tavasz beálltával, ha tanoncunkkal megfigyeljük a természet növényeit, legelőször is azok szine tünik szemébe s a szép vagy nem szép fogalmát kelti benne: ugy vagyunk a phisika előadásával is, mert ha egy phisikai készüléket állitunk a gyermek elé legelőször csak külsőleg nézi meg, tehát felületesen de azonnal megváltozik a dolog, mihelyt kisérletet viszünk vele véghez, mert ekkor már csodálkozásának ad kifejezést, nemcsak közelebbről nézi meg a tüneményt, de kutatni is kezdi annak okát és mimódoni származását. Ha jól adatik elő a physika, lehetetlen a most említettem tapasztalásra nem jönnünk. S ez már nagy nyereség, nagy haszon, mert ekkor a tanuló már nemcsak azt veszi észre, mi érzékei alá esik, hanem ég a vágytól a természeti tünemények keletkezésének okát föltalálni. Nem egy eset fordult elő, hogy a tanoncok a legnehezebb gépeket igyekeztek utánozni önkészitményükkel, azt pedig emliteni sem akarom, hogy több évi tanárkodásom alatt csak egy olyan tanitványom is lett volna, ki a physika iránt ne érdeklődött volna: Igy állván a dolgok bátran állithatjuk hogy tanitványunk ily esetben okoskodik, levonásokat tesz, következtet, szóval gondolkodik és gondolatának gyakran mechánikai kifejezést is ad; s ha még tovább füzzük észleleteinket, azon meggyőződésre vagyunk kénytelenek jőni, hogy a gyermek hallván az iskolában az égiháboru, köd, felhő, eső, hó, jég, a magnetikus és elektrikus erők stb. magyarázatát ez által mintegy kibontakozik azon homályból, melyben addig tespedett.

Kérdem tehát, találkozhatik e olvasóim közől olyan, ki a a physika alaki képzését kétségbe vonná? De azonkivül még gyakorlati haszonnal is jár e tantárgy előadása, mivel ez az egyedüli mi annyira képes a fiatal erőt lekötni, hogy a tanuló ezt nem fogja elfelejteni ha bucsut is vesz az iskolától.

És mégis, ugy látszik a gymnasiumi legujabb tanterv készitése alkalmával hiábavalónak itélték e tudomány minden képző erejét akkor, midőn a természettan tanitását a gymnasiumok alsó

osztályaiból végkép kikűszöbölték. Nem szándékom az új tantervet birálat alá venni, midőn szerényen kérdem miként gondolják a tanterv igentisztelt összeállitói az ásvány- kőzet- és földtant a gymnasiumi IV-ik osztályban sikeresen előadatni physikai előismeretek nélkül. ?

Ott vannak a chemiára alapitott rendszerek, ott a hőtan, itt a légtünettan, ott a magnetismus és electricitás, ott végül a fénytan, mindezekről az új tantervhez viszonyitva meglehetős tágas alapismeretekkel kell azon tanulónak birnia, ki a IV-ik osztályt kezdi tanulni.

Midőn az új tanterv „II. Átmeneti intézkedés az 1879/80-ki tanévre VII. pont. A természetrajz — — — stb. czimü részletéből idézni bátorkodom: „A felsőbb osztályokban már az idén megindulhat a IV-ik osztálylyal az uj tanterv életbelépése, annál inkább, mert a főbb bevezető chemiai s physikai alapfogalmak a régi terv szerint már a III-ik osztály tananyagában előfordultak s amennyiben kiegészitésre szorulnának, az egybekapcsolható az ásványtan tárgyalásával“ cimü utasitást, bárki is könnyen vonhatja azon következtetést, mely állitásom igazvoltát bizonyitja.

De lássuk közelebbről. E rendelet — az uj tanterv szerint — nemcsak föltételezi a physikai előismereteket, melyek a III-ik osztályra még ez idénre, mint utolsó tanévre, előirvák, melyek pedig még nagyobb mérvűek mint a eddigi években, mivel most az általános tulajdonokat, a kül- és beltulajdonokat, a hőtant, delejtant, villamtant és fénytant, sőt a mechanikából is egyetmást kivánnak, de még ezt is bőviteni óhajtja. A tanterv tehát megkivánja a physikai előismereteket és mégis kihagyja annak tanitását az alsóbb osztályokból. Vagy tán a természetrajzár az ásványtan cime alatt a phisikát és chemiát is adja elő? Ugy látszik, ez a cél, de lehet-e ez gyümölcsöző akkor, midőn ilyen chaost idézünk elő? Két év mulva alkalmasint rajtunk fog megvalósulni e latin mondat: „ex omnibus aliquid, ex toto nihil,“ a midőn tanitványaink emlékezni fognak arra, hogy hallottak valamit az ásványtan-, chemika- és phisikáról, de valami sokat egyikből sem fognak nyerhetni.

Senki se mondja, hogy képzelősködöm, vagy nagyon is sötét képeket rajzolok magam elé a jövő tanitásról, ha ezt állitom hogy a physika tanitásával a VII-ik osztályban ép ugy, mint a philosophia propedeutikával a VIII-ban „post festa“ leszünk; mert valamint itt a tanuló hét éven át sok mindenfélét fog hallani a szenvedély-, rágalom-, kincsvágy-, alattomosság-, a hajlam különböző fajai-, a szinérzék-, szemmérték és más effélékről, hiszen majd min-

den tárgyban kell ezek valamelyikének előfordulnia, a tanár azon jó hiszemben leszen, hogy a tanuló ezeken már régen átesett, mindegyik fog beszélni róla valamit, de egyik sem mondja meg azt, mi a propedeutika: ugy ott is minden tanár kénytelen lesz tanonczával physikai ismereteket közölni, melyek mig egyrészt nem nagy hatással lehetnek — hiányozván bennük a rendszer és kisérlet — másrészt az illető tantárgynak néha káros hátrányára is lehetnek.

A szándék, a czél magából a tervből tünik ki, mi nem lehet más, mint a tanulót annyira bevezetni a physikába, hogy képes legyen az egyetemen tovább haladni, nem tekintvén azt, hogy az egyetemre nem mindnyájan mennek, de nem is mehetnek részint a kedv hiánya folytán, részint pedig az anyagi viszonyok mostohasága következtében. E czélját ugyan eléri, de a nevelés meglehetős nagy kárával mert mig minden gymnasium 5—6 tanulót készit elő az egyetemre, az alatt a többi tanulót olyasmitől fosztja meg, minek az életben is nagy hasznát venné, t. i. a physikai ismeretektől. Mindenben neologusoknak szeretjük mutatni magunkat, de e tekintetben, ugy látszik nagyon is ósdiaknak igyekeztünk maradni. Példákkal tudom illustrálni, hogy a legtöbb vidéki gymnasium átlagos számitással véve a dolgot, alig nevel fel 6—7 tanulónál többet és pedig különböző okoknál fogva, nevezetesen: az egyik nagy rész 3—4 osztályt végezvén iparosnak megy, a másik nagy rész szintén 3—4 osztály befejezte után különféle — bár alsóbb rendü — de mégis hivatalnoknak csap föl, — de egy igen nagy rész a VI-ik osztályból a papi pályára lép, az pedig nyilt titok, hogy a legtöbb püspöki lyceumban, vagyis annak 7-ik és 8-ik osztályában a physikát nem tanitják, hanem helyette inkább egyházi dolgokat. E három esetben tehát, mondhatjuk, hogy a tanulók contingense elhagyja az iskolát anélkül, hogy a physikáról hallott volna valamit. De vegyük például azt föl, hogy a legtöbb vidéki közép tanodának első osztályában 60—70 gyermek találtatik, mig a hetedik és nyolczadik osztályban a 15—20 között ingadozik. Itt világosan beszélnek a számok. Midőn más tantárgyakban százakra megy föl azok száma, kik a tanittatásban részt vesznek, az alatt a physikában 16—20 tanuló nyer oktatást. Hol itt az arány? Mire valók akkor az ezerekre menő drága physikai muzeumok, tán hogy drága pénzen őrizzük bennük a port?

Kimutattuk, hogy a physika hatalmas rugója a nevelésnek, kérdés, mi lehet mellőztetésének oka, a materialismustóli fé-

lelem; a realismus tulsulyra emelkedése, avagy tán a tanulók tejletlensége? Ezek egyikétől sincs mit félnünk, hiszen a physika mint a természettudományok egyik ága karöltve jár a történelem s nyelvtudományokkal, mivel együttesen keresik az örök szellemet s törvényeit, melyek számtalan kinyilatkoztatásaiból csillámlanak elő, mert míg amazok a belvilág, — azalatt ezek a külvilágban mozogván, mindketten az ifju szellemét fejlesztik táplálván annak képzelő erejét.

Valóban csudálkoznunk kell a fölött, hogy nálunk olyan tárgyat küszöbölnek ki a gymnasium hat osztályából, melynek igen sok — és pedig jeles — külföldi pedagogus az elemi tanodákban való általános behozatalát sürgeti.

De különben mennyire fontos e tárgy, bizonyitják a nagy Humboldt Sándornak következő szavai: „A természettudományok valamennyi ágának egyenlő méltatása kiváló szüksége a jelen kornak, melyben a nemzetek anyagi gazdagsága s növekedő jóléte a természeterőknek és terményeknek gondos felhasználásán alapszik.“ E szavak nagyon találók főleg a mi vidékünkre nézve. Városunkban csak 4 osztályu állami gymnasium lévén, tanulóink száma eléggé nagynak mondható, de minél kisebb azok száma, kik itt végezvén be a 4 osztályt, más intézetbe mennének pályájukat folytatni. A legtöbben iparosokká lesznek, sőt sokan csak 2—3 osztályt végeznek azon egyszerü oknál fogva, minek járják még a négyet is, hiszen tovább ugy sem folytathatják itt az iskolát máshová meg nem mehetnek szegénységök miatt. Ily körülmények között kell, hogy elitéljük a fentebbi intézkedést, mert bizony soha sem válnék kárára egy befejezetlen képzettségü embertársunknak, ha a természet csudás tüneményeinek legalább főbbjeiről volna némi fogalma, melyet csak a physika tanulásának árán szerezhetne meg.

Simsa Kornél.

II.

A lefolyt 1879/80-iki tanévre a tanulók felvétele az 1879-ki august. hó három utolsó napján eszközöltetett, ezen napok délutánjain történtek a fölvételi és javitó vizsgálatok is. Szept. 1-én ünnepélyes istentisztelet után az iskolai évet az igazgató a tanárkar jelenlétében az ifjakhoz intézett beszéddel nyitotta meg és alkalmilag az iskolai rend, erkölcs és fegyelem ápolása czéljából egybeállitott és egyenkint kézbesitett fegyelmi szabályokat olvassa föl, a midőn is a tanuló ifjuságot azok megtartására és az azokhoz való szigoru ragaszkodásra hivja föl.

Beiratott az I.-IV. osztályba összesen 127 növendék és pedig:

az	I.	osztályba	beiratott:	45;	maradt	az	év	végén 42.
a	II.	„	„	46;	„	„	„	„ 42.
a	III.	„	„	23;	„	„	„	„ 22.
a	IV.	„	„	13;	„	„	„	„ 12.
az	I—IV.	„	„	127;	„	„	„	„ 118.

mely is a mult tanév végével kimutatott létszámhoz viszonyitva 1. növekedést mutat.

Vasár- és ünnepnapokon a külön vallásfelekezetbeli növendékek saját egyházaikban hallgattak istentiszteletet. A gör. kath. ünnepek megtartása következtében okozott mulasztások rendszeresen pótoltattak és valamint a megtartott ünnepek ugy az azok pótlására vonatkozó kimutatások annak idején a tanker. kir. fő igazgatósághoz be lettek terjesztve.

Az intézetre valamint a tanároknak a nyilvánosságot érdeklő személyes viszonyaira vonatkozó felsőbb rendeletek a következők:

1876-ban 28769 sz. a. és 1877 május 23-án 2712 sz. a. pótlólag kiadott oktatásügyi ministeri rendelettel az izraelita tanulóknak ünnepeik alkalmából következő iskolai szünetek engedélyeztetnek:

1) Ros—hasana (ujév) mindkét napja;

2) Jom—kipur (kiengesztelődés) ünnepe;

3) Sukkoth (Sátoros) ünnep, első, második és nyolczadik napjának délelőttje;

4) Sebuoth (pünkösd) ünnep két napja.

Ezen ünnepek délutánjain az izraelita tanulók, ha szüleik ebbeli ohajukat irásban fejezik ki, irásra és rajzolásra nem kényszerithetők.

1. A törvények és rendeletek tára megvételre ajánltatik. 602|1879. eln.

2. Csak oklevéllel biró tanárjelöltek pályázhatnak tanszékekre. 18074|1879.

3. A tátrahegység domboru térképe megszerzésre ajánltatik. 18173|1879.

4. A beszterczebányai házi-ipari és ipari szakoktatást terjesztő egyesület harmoniumkészitő osztálya pártolásra ajánltatik. 21759|1879.

5. Austerlitz A. izr. hitoktató részére évi 50 frt jutalom helyeztetik kilátásba. 24446|1879.

6. A szilágysomlyói kath. gymn. 2 oszt.-lyal megnyittatván 2 évre nyilvánossági jogot nyer. 24720|1879.

7. Az igazg. fölhatalmaztatik oly tanulók tandijmentességi kérvényeinek elfogadására is, kik még nem jártak középtanodában. 266|1879. f. i.

8. Dr. Kampen által készitett térképek megrendelésre ajánltatnak. 26179|1879.

9. A végleges megerősitést kérelmező r. tanárok minősitése tárgyában teendő intézkedések. 30290|1879.

10. A természettudományi társ. kiadványai megszerzésre ajánltatnak. 30886|1879.

11. A Kármán szerkesztette ifjusági iratok ajánltatnak. 34002|1879.

12. Fölhivás a szülők és gyámokhoz gyámoltjaiknak a budapesti műiparos középipartanodába leendő küldése iránt 1472-1879. eln.

13. Az intézet több részbeni reorganisatióját czélzó intézkedések tervezete helybenhagyatván a költségek utalványoztatnak. 30807|1879.

14. A szabályszerü átalány összegét meghaladó minden munkálatra előleges engedély kérendő. 35645|1879.

15. Prill. iskolaszolgának 25 frt. segély engedélyeztetik. 1467|1880.

16. Dr. Menke-Spruner közép és ujkori kézi atlasza 54 frt. árban megszerzésre ajánltatik. 3820|1880.

17. Csomár I. r. tanár állomásán végleg megerősittetik. 5048|1880.

Az oktatás meneténck, eredményének megállapitása és ellenőrzése, valamint egybevágó alakitása, a tananyag módszeres felosztása és kezelésének megbeszélése céljából a lefolyt tanév alatt a „Rendtartásban“ előirt időben megtartattak az „ellenőrző„ és módszertani értekezletek, melyekben a tanulók előmenetele és magaviselete is birálat alá vétetett.

Fegyelmi tekintetben tanulóifjuságunk magaviselete a szabályoknak megfelelt.

Október hó 4-én és Novemb. 19-én Felséges Királyunk és Királyasszonyunk névünnepén valamint koronáztatásuk év fordulóján junius 8-án a tanintézet külön iskolai ünnepet ült.

A nyári tornászat a téli gyakorlatok folytatásaként kezdetét vette május hóban s tartani fog még szept. és oktob. hónapokban. Részt vesz benne az összes ifjuság; testi fogyatkozás miatt fölmentetett 7.

A tanszertárak, nemkülönben a tanintézeti és ifjusági könyvtárak különféle tanszerekkel, folyóiratok és szakközlönyökkel sat. gyarapodtak. A gyarapodást külön rovat mutatja.

Tanintézetünk növendékei az elméleti előadásokkal párhuzamosan és egyidejüleg sok gyakorlati kisérlettel ismerkedtek meg. A szaktanár urak nem kiméltek fáradságot, hogy tanitványaikkal mindazt gyakorlatilag is megismertessék, mit elméletileg előadtak. A nyelvészeti gyakorlatok pontosan átnézve, a hibát föltüntetve, a haladás sikeres utmutatójául szolgáltak.

A tanintézeti ifjuság egészségi állapota megnyugtató volt. Május hóban a vörheny járvány következtében az iskolalátogatásban némi zavar mutatkozott, melynek következtében azonban a tanitás menetében fönakadás nem állott be.

Tandijmentességben ez idő szerint intézetünk 118 tanulója közül 48 részesül. A nagymélt. vall. és közokt. m. kir. Ministerium kegyelmes intézkedése folytán több szegény sorsu tanuló, kik különben tanulmányaik tekintetében a törvényszabta kivánalmaknak nem feleltek meg, a lefolyt tanévre, kegyelemből és kivételképen, mentességben részesittetett; mely kegyes intézkedés annál nagyobb hálával fogadandó, mivel általa többen, kik tanul-

mányaikat egyátalán képtelenek lennének folytatni, részesülnek magasabb kiképeztetésben.

Állami vagy más alapitványu ösztöndijak növendékeinknek nem adományoztattak.

Nsgos Horváth Károly orsz. képviselő ur nagylelkü alapitványából e tanév folytán a magyar nyelv és magyar történelemből tanusitott kiváló szorgalom méltánylásaul ösztöndij czimén a következő beregmegyei születésü tanulók jutalmaztattak: Drebitka Ferencz és Szilvay Nesztor IV. oszt. tan. 50—50 frttal. 5—5 frt jutalomban jó magokviselete és szorgalmokért Polák Oszkár és Scholtz István I.oszt. tanulók részesittettek.

A nehéz idők következtében tavaszi mulatság nem tartatott.

III.

Az intézetben e tanév folytán működött rendes és rendkivüli

tanárok táblázata.

Folyó szám	Tanár neve	Minősége	Tanitott	Jegyzet.
1	Csomár István	rendes tanár	magyar nyelvtant l. ll. lll. lV. földrajzot ll. számtant l. heti 18 óra.	ll. Osztály főnöke. Könyvtárnok. A középtanadai tanáregylet és a phylologiai társ. r. tagja.
2	Fankovich Sándor	rendes tanár	földrazot lll. történelmet lV. heti 6 óra.	Igazgató. A középt. tanáregylet tagja.
3	Hrabár Mihály	rendes tanár	latin nyelvet l. lll. magyar nyelv l. ruthen nyelv. l. ll. lll. lV. tornászatot l. ll. lll. lV. heti 22 óra.	l. oszt. főnöke. Tandíjkezelő. A középt. tanáregyl és a m kir. term. tud. társ. r. tagja.
4	Schultz Antal	rendes tanár	latin nyelvet ll. lV. német nyelvet lll. lV. heti 19 óra.	lV. oszt. főnöke. Szatmár e. h. m. áldozár. A középt. tanáregylet és a Kárpát-fiókegylet tagja.
5	Simsa Kornél	rendes tanár	számtant ll. lll. lV. természetrajzot lV. természettant lll. földrajzot l. heti 18 óra.	lll. oszt. főnöke. A természettani szertár őre s a m kir. term. tud. társ r. tagja.
6	Zahoray János	rendes tanár	mértani rajz l. ll. lll. lV. természetrajz l. ll. heti 16 óra.	A rajztár őre. Az orsz. képzőművészeti társulat r. tagja.
7	Orosz József	rendkivüli tanár	éneket l. ll. lll. lV. oszt-ban heti 2 óra.	

Hittanárok.

A különböző vallásfelekezetü tanulók hitoktatásával az illető egyházfelekezeti hatóságok részéről megbizattak:

Auszterlitz Áron izr. Arday Pál helv. Fankovich Sándor gör. kath. és Schultz Antal rom. kath. hitoktatással.

Házgondnok.

Prill János, kiszolgált altiszt szabómester.

IV.

Az intézetben használt tankönyvek.

I. Osztályban: Egri közép katekizmus. Kutka: Nagy katekizmus. Simonyi: Magyar nyelvtan. Kármán: Olvasókönyv. Bartal-Malmosy: Latin alaktan és olvasó. Visontay: A magyar állam földirata és Dr. Lange-cherven uj iskolai atlaszából: a magyar birodalom és a földközi tenger melléki országok. Lutter: kisebb számtan. Császár: Mértan. Mihálka-Fillinger: Állattan. Szabó: Orosz nyelvtan. Gáspár-Fencik: Olvasókönyv.

II. Osztály. Egri közép katekizmus. Kutka: Nagy katekizmus. Simonyi: Magyar nyelvtan. Kármán: Olvasókönyv Bartal-Malmosy: Latin alaktan és olvasó. Visontay: Egyetemes földirat I. r. Lutter: Mennyiségtan elemei I. II. füz. Császár: mértani nézlettan Mihálka-Madaras: az ásványtan elemei; a növénytan elemei. Szabó: Orosz nyelvtan Gáspár-Fencik: Olvasókönyv.

III. Osztály. Roder: Ó és uj-szövetség. Popovics: Ó-szövetségi biblia. Simonyi: Rendszeres magyar nyelvtan. Kármán: Olvasókönyv. II. r. Bartal-Malmosi, Latin mondattan. Bartal-malmosy: Olvasókönyv Livius és Ovidiusból. Márgai: Német nyelvtan és olvasókönyv. Visontay: Egyetemes földirat II. r. Lutter: Mennyiségtan elemei III. füz. Császár: Mértan. Pisko-Salamin: Kisérleti természettan. Szabó. Orosz nyelvtan. Olvasókönyv.

IV. Osztály. Frencl I: Liturgika. Popovics: Uj szövetségi biblia. Névy: Stylisztika. Bartal. Latin mondattan. Olvasó: Livi us és Ovidiusból. Márgai: Német nyelvtan és Olvasókönyv. Vaszari: A történelem rövid előadásban II. r. Császár Algebra Kriszt: Mértani nézlettan. Szécskay. Ásvány és kőzettan. Szabó: Orosz nyelvtan; Olvasókönyv.

E tankönyveken kivül használtattak még a rajz, testgyakorlás és műének könnyebb tanulása vagy megvilágitása céljából külön tankönyvek, melyek megválasztása az előadó tanár urak belátására bizatott.

A tanterv a nm, vall. és közokt. m. kir. Ministeriumnak 1879 évi 17630 sz. a. k. kegyes rendeletén alapszik; az ujabb keletű módositványok természetesen kellő figyelemben tartatnak.

Midőn a körülmények ugy hozták magokkal vagy a tárgy anyaga ugy kivánta, osztály-összevonások is eszközöltettek, mint ez a testgyakorlat ének vagy a külön hitfelekezetek hittani óráinak kellő felhasználása végett történt.

A külön tárgyak heti óramennyiséget az alábbi táblázat mutatja:

Folyó szám	Tantárgyak	Osztályok				A heti órák összege
		I.	II.	III.	IV.	
1	Hittan	2	2	2	2	8
2	Magyar nyelv	6	5	4	3	18
3	Latin nyelv	6	7	6	6	25
4	Német nyelv	—	—	3	3	6
5	Földrajz	2	2	3	—	7
6	Történelem	—	—	—	3	3
7	Természetrajz	2	2	—	3	7
8	Számtan	4	4	3	3	14
9	Természettan	—	—	3	—	3
10	Rajzoló geometria	3	3	3	3	12
11	Testgyakorlás	2	2	2	2	8
12	Müének	1	1	1	1	4
13	Ruthen nyelv	1	1	1	1	4

V.

A tanév folytán előadott tananyag az alábbi kimutatásból látható.

A tannyelv Magyar.—

a) **Hittan.**

Gör. kath. részről.

I. Osztály. Heti óraszám 2; egész évi 72.

Tananyag: a ker. hit eredete, terjedése; a ker. alapigazságok. A ker. erények u. m. a Hit, Remény és Szeretetről. A 10 parancs és az Egyház 5 parancsáról.—

II. Osztály. Heti óraszám 2; egész évi 72.

Tananyag: A szentségekről. A ker. kötelességekről. A bűnök- és azok különféle nemeiről. A ker. testi és lelki jócselekedetekről

III. Osztály. Heti óraszám 2; egész évi 72.

Tananyag: A világ és első ember teremtésének története. A pátriárchák. Az Egyptomba való be- és kiköltözés; a 10 parancs, a birák; a királyok. Zsidóország felosztása. A próféták.

IV. Osztály. Heti óraszám 2; időszaki 72.

Tananyag: Jézus születésének körülményei; nyilvános élete és csodái. Az utolsó vacsora. Jézus szenvedése, halála, feltámadása és mennybemenetele. A Sz. Lélek alászállása. Az apostolok cselekedetei a ker. hit terjesztése körül.—

b) **Hittan.**

A rom. kath. részről.

I. Osztály. Heti óraszám 2; egész évi óraszám: 72.

Tananyag. Az apostoli hitvallás 12 ágazata; az Isten 10 és az anyaszentegyház 5 parancsa; a keresztény igazságról és tökéletességről.—

II. Osztály. Heti óraszám 2; egész évi óraszám: 72.
Tananyag. A szentségek, szentelmények és imádság.—
III. Osztály. Heti óraszám 2; egész évi óraszám: 72.
Tananyag. Az ó-és ujszövetség története; Palesztina földleirása.—
IV. Osztály. Heti óraszám 2; egész évi óraszám 72.
Tananyag: A katholika egyház istentiszteleti szertartásának rendezett leirása és magyarázata. —

Magyar nyelv.

I. Osztály. Heti óra 6, évi 224.
Kármán olvasó könyvének I. részéből olvasmányúl felvétettek: Az angyalbárányok. — Az Igazság és hamisság. — A kerek kő. — A kivánságok. — Az okos leány. — A róka a medve és a szegény ember. — A Kacor király. — A farkastanya. — A kóró és a kis madár. — A vadgalamb és a szarka. — Krisztus és a madarak. — A Tisza eredete. — Furcsa faluk. — Nyelvsajátság. — Apollon. — Hermes. — Demeter keserve. — Poseidon és Athene. — Perseus. — Niobe és Leto. Paris. — Achilleus. — Hunor és Magyar. — A hunok bejövetele. — Etele király. — Etele udvarában. — A magyarok bejövetele. — A magyarok kalandos hadjáratai. — Lehel kürtje. Ezen olvasmányok közül a könnyebbek és rövidebbek házi olvasmányul szolgálták. — Könyvnélkül a következő versek tanittattak: Tavaszszal. — Katona élet. — A három fiu. — Gonosz mostoha. — A megfagyott gyermek. — Rege a csoda szarvasról.

Elősorolt olvasmányokon Simonyi nyelvtanának I. része alapján letárgyaltattak: A hangok felosztása kiejtése és tagolása. A mondat és mondatrészek. Az ige személyei s személyragok. Az állitás és cselekvés módjai. Az igeragozás. A névszó mint állitmány, alany és tárgy. Tárgyas igeragozás. A névszó mint különféle határozó. A névszó mint jelző. Igeképzés, névszóképzés szócsoportok egybeállitásával: az élőképzők, és végre az összetett szavak.

Irásbeli iskolai dolgozat volt 14. A mondatok és mondat főrészeire. — A jelentő módu időkre. — A módokra. — Névszói állitmányra. — Tárgyas igeragozásra. — Helyhatározókra névragokkal és névutókkal. — „Hermes“ czimü olvasmányból 2 házi dolgozat mondattani és alaktani elemzésre. — Állapot, — mód- és időhatározókra 1-1. Jelzőkre, — szóképzésre és egy szabad fogalmazási dolgozat elbeszélés után. A dolgozatok átnézetvén és a hibák

megjelöltetvén kijavitás végett a tanulóknak kiadattak és a már, igy kijavitott dolgozatok az iskolában — megbeszélés és a még szükséges javitás tárgyává lettek.

II. Oszt. Heti óraszám: 5; egész évi: 186.— Tankönyvekül használtattak: Dr. Kármán Mór Magyar olvasókönyv II része s Dr. Simonyi Lajos Magyar nyelvtanának II-ik része. Olvasmányul felvétettek a következők: Lykurgus. — Solon — A perzsák és hellének háborui. — A háromszor koronázott király. — Sz.-lstván magyar király legendája. — Sz. László. — Ezen olvasmányokkal együtt tárgyalt és bevégzett tananyag a következő: A határozók, — különösen az állapot határozók használata. Egyszerü és összetett mondatok. Mellé és alárendelt mondatok; ezeknek különböző viszonyai. Az alárendelt mondatok különböző fajai; a főmondattal való összefüggése, — egybevonása; elhelyezése. — Az igemódok és igeidők használata. Igeragozási ismétlések. A következő versek: Harangszó. — Kenyérkő. A világlátó. Diós-Győr. Mohos. Tompától. Sz. László füve. Aranytól. Salamon. Vörösmartytól szavalásra betanultattak.

Irásbeli dolgozat az olvasmányok nyomán készittetett 22. ugy, hogy a hosszabb olvasmányok kisebb részekre osztatván fel, azoknak főbb pontjai egy-egy önálló részletül feldolgoztattak.

III. oszt. Heti óraszám: 4. -- Egész évi: 156.

Tankönyv. Dr. Kármán Mór Magyar olvasókönyv III. része s Dr. Simonyi Lajos Rendszeres magyar nyelvtana. Olvasmányul felvétettek: Tatárjárás Magyarországon. Szalay L. után. Róbert Károly, Nagy Lajos, Horváth Mihály ut. az olv. könyvben felosztott részletek szerint. Ezekkel együtt tárgyaltatott az egész Magyar-nyelvtan -- mint a tankönyv czime mutatja — rendszerbe foglalva, továbbá: Hunyadi mondakör Aranytól; melyek a hangsulyos verselés ismertetésére szolgáltak anyagul; — ezek s a következő versek könyvnélkül betanultattak: Tatárjárás. Vida Józseftől. Galamboskő, Menedékkő. Tompától.

Irásbeli dolgozat készittetett az előirányzott olvasmányok alapján 16.

IV. oszt. Heti óraszám 4; egész évi 149.

Tankönyvül használtatott Névy László Stilisztikája prózai és költői olvasmányokkal együtt. Ezen kivül használtatott Kármán Mór olvasó könyve III. része a rendszabályban előirt Róbert Károly-c. prózai olvasmány tárgyalására és Toldi Aranytól a prózai és költői előadás összehasonlitása végett; — továbbá az irálytani olvasókönyvből: Sokrates emléke. A várnai magyar sirhalmok.

Hunyadi János emlékezete. — Természeti képek. — A magyar róna. V-ik László. — Bóth bajnok özvegye. — A tudós macskája. — A vén czimbalmos. — A magyar nemes. — Isten hozzád. — Lehelkürtje. — Fohászkodás. Elhagyott anya. — Kis-Kunság. — Az erdei lak. — Zsugori uram. Vándor élet. — Ezen olvasmányokkal tárgyaltatott: Az irály fogalma, felosztása. Az egyszerü és szépirály, ezek lényege, alkalmazása, felosztása. A kül és belalak. A szemléletesség és élénkség. Képes beszéd. Szó és mondatbeli alakzatok. Szükséges és szépitő jelzők. A rhytmus és rhytmicus verselésről. Időmértékes versek. Classicus versek és versszemek. A rim fogalma, felosztása, elhelyezése.

Irásbeli dolgozat készittetett 15, melyeknek tárgya az előadott tananyaghoz mért feldolgozásra mindenkor a felvett olvasmányokból szemeltetett ki.

Latin nyelv.

I. Oszt. Heti óra 6, évi 223.

Bevégzett tananyag. Bartal-Malmosy gyakorló könyvének I. részéből I-XXXVIII latin olvasmányai és 1-5, 12-15, 20, 24, 30, 34, 35 magyar példacsoporzok lefordittattak. Ezek alapján tárgyaltattak és gyakoroltattak: a helyes olvasás, irás és tagolás; a mondat és mondat részek. Az igé személyei és személyragok. A névszók ragozása. A névszó mint állitmány, alany, tárgy és határozó. A praepositiók. A rendes fokozás. Névmások. Az alap- és sorszámok. Melléknévi és névmás határozók.

Az állitás módjai. Az idők. Cselekvő és szenvedő igeragozás, és cselekvő és szenvedő mondat átalakitás. Az ige névi alakjai. Az olvasmányokban előfordult és a könyv végén csoportokba foglalt szókincs kirása és betanulása. Az I. II. VIII. XIX. XXIV. XXV. XXXIV. XXXVI. könyv nélkül.

Irásbeli iskolai dolgozat volt 19 a bevégzett tananyaghoz alkalmazva a fordítás alá nem került példacsoportokból.

II. osztály. Heti óraszám 7; egész évi óraszám 258.

Olvasmányok. A gyakorlókönyv II. része I—XXXVIII. latin szakaszain, mely a római történetet a Horatiusok és Curiatiusok harczától Tarquinius Superbus elüzetéseig — és 1—38 magyar példa csoportokon az I. osztályra előirt tananyag ismétlése mellett tárgyaltatott a fő- és mellék mondatok folytonos szemmel tartásával az egész alaktan, u. m. ragozási eltérések, — nevek — és igéknél. Névmások, számnevek: Nemi szabályok. Igék perfectumai s supinumai. Kötőszók s indulatszók, szóképzés, képzők és összetétel által. A római történelem kiválóbb eseményeire vonatkozó latin fejezetek könyv nélkül betanittattak. — Irásbeli iskolai dolgozat volt hetenkint 1, egész tanévi 23; a magyar példacsoportokból szemelve és pedig 10 a fő- és mellék nevek alakjainak és 13 az igék praesens, perfectum és supinum képzés begyakorlására.

III. oszt. Heti óra 6. évi 215. Bevégzett tananyag Lefordittatott Líviusból: 1-50 fejezet, u. m. A római köztársaság kezdete. — Tarquinius Porsennát ingerli háborura Róma ellen. — Horatius Cocles. — Mucius Scaevola. — Háboru a latinokkal. — Egyenetlenségek a plebejusok és patriciusok közt: a,) Menenius Agrippa; b,) C. Marcius Coriolanus; c,) Lex agraria. Fabii. Bartal gyakorló könyvéből: I. XII. XIV. XV. XXII. szakaszok példacsoportjaiból fordítás. Az egyszerű és összevont mondat. Módok és idők használata. Az iufinitivusi és participiumi mondat szerkezet. Alany és állitmány egyeztetése. A mondat tárgya. Határozók és jelzők. Könyv nélkül betanittattak Liviusból: 1, 2, 23, 29, 32, 34 és 40 fejezetek.

Irásbeli iskolai dolgozat volt 23. u. m. alany és állitmány egyeztetésére. — Acc. cum iufinitivo-ra. — Nom. cum iufinitivo-ra. — Módok használatára 2. — Idők használatára. — Participium relativumra. Abl. absolutusra 2. — Accusativusra. — Helyhatározókra 2. — Időhatározókra 2. — Módhatározókra 2. — Állapot- és okhatározókra. — Eredethatározókra. Cél- és véghatározókra 2. — Jelzőkre 3 dolgozat.

IV. Osztály. Heti óraszám 6; egész évi óraszám 220.

Olvasmányok Líviusból: Menenius Agrippa (II. cap. 23 — 33), — C. Marcius Coriolanus (II. cap 34 — 40). — Lex agraria. Fabii (II. lap. 41 — 50). — L. Quinctius Cincinatus (II. cap. 19 — 32). — Ovidiusból: Gabii capti (Fort. II. v. 687 — 760). — Fabii (Fort. II. v. 195 — 242).— Kalendae Januariae. Janus (Fort. I. 71 — 188) és a gyakorló könyv 10 — 26 szakaszainak példacsoportjain tárgyaltattak: az igék nemei; igemódok és igeidők; az ige fő- és melléknévi alakjainak sajátságai és használata; az összetett mondat; a mellékmondatok különböző nemei és azok röviditése; idéző beszéd; a mondat- és körmondat szerkezet, némely mondatalkotási sajátságok; prozodia és a rom. naptár.—

Iskolai irásbeli dolgozat hetenkint 1; egész tanévi 23; és pedig 5 dolgozat az igeidők és módokra; 3 az ige főnévi és 2 az ige melléknévi használatára; 8 a mellékmondatok különböző nemeinek begyakorlására; 4 az idéző beszédre és 1 a rom. naptárra. —

Német nyelv.

III. osztály. Heti óraszám 3; egész évi óraszám 108.

Olvasmányok. A görög hősmondából: Phrixos und Helle. — Pelios und Jason. — Die argonauten. — Der Kampf mit den Harpyen. — Die Symplegaden. — Die Argonauten ziehen durch die Symplegaden. — Die argonauten gelangen nach Kolchis. — Medea hilft den Jason. Jason pflügt mit den Stieren des Aietes. — Jason säet die Drachenzähne. — Jason gewinnt das goldene Vliers. — Die Heimkehr der Argonauten. — Továbbá Herakles történetéből: Herakles tödtet die Schlangen. — Herakles als Knabe. — Herakles besiegt die Minyer und tödtet seine Kinder. — Herakles zieht nach Delphoi. — Herakles tödtet den Löven von Nemea. — Herakles erschlägt die Hydra von Lerna. — Herakles bei dem Kentaur Pholos. — Herakles fängt den Eber von Erymanthos und den Hirsch von Kerynea. — Herakles reinigt den Stall des Augeas. — Herakles verjagt die Vögel von Stymphalos. — Herakles fängt den Stier von Kreta und die

Pferde des Diomedes. -- Herakles besiegt die Amazonen. -- Herakles in Troie. -- Herakes holt die Kinder des Geríones. -- Herakles besiegt den Cacus und Alkyoneus. -- Herakles bringt die Aepfel der Hesperiden. -- Ezen olvasmányok alapján tárgyaltattak: Az egyszerü tő, bővitett és összevont mondatok; a fő és mellékmondat közti külömbség; a kétféle szórend; a nem szócskák; az erős és gyenge névragozás; a főnevek nemeinek meghatározása jelentésök és végzetök szerint; a melléknevek ragozási módja, a számnevek és névmások; a három segédige, a gyenge igeragozás cselekvő- és szenvedő alakban; az erős, rendhagyó, visszaható s személytelen igék. Előljárók, határozók kötőszók és a főbb képzők.

Iskolai irásbeli dolgozat két hétben 1; egész tanévi 13. -- Tárgya e dolgozatoknak volt, a fennebbi olvasmányok nyomán a már előadott tananyagra a tanulók tolla alá mondott 4-5 magyar mondatot leforditani németre és pedig a fő- és melléknevek ragozására 3; a névmásokra és számnevekre 2; az igeragozás és az erős igék begyakorlására 6; a praepositiók és határozókra 2.

IV. osztály: Heti óraszám 3, egész tanévi óraszám 105.

Olvasmányok. A görök hősmondából: Herakles, a Heraklidák és Orestes története u. m. Herakles holt den Kerberos aus der Unterwelt -- Herakles bei Eurytos und Admetos. -- Herakles dient der Omphale. -- Herakles bestraft den Laomedon. -- Herakles vermählt sich mit Deianeira. -- Herakles hilt den Dorern u. bestraft den Eurytos. -- Herakles stirbt und wird ein Gott. -- Hillos, König der Dorer. -- Die Herakliden ziehen nach dem Peloponnesos. Orestes rächt seinen Vater Orestes wird entsühnt und gelangt nach Tauris. -- Orestes findet Iphigeneia und erbt Lakedaimon. -- Die Dorer erobern den Peloponnesos. Ezen olvasmányok alapján tárgyaltattak az alaktan teljes megismétlésével az eseteket vonzó beszédrészek; az igeidők és módok használata, az összetett mondat, többszörösen összetett mondat; kapcsoló, ellentétes, okadó mondatok; főnévi, melléknévi s határozói mondatok és azok röviditési módja; a mellék mondatok rendezése s csoportositása kötőszók szerint; a körmondat gyakorlati megismertetése; idéző beszéd és tűzetes tárgyalása a szó képzéstannak.

Iskolai irásbeli dolgozat 2 hétben 1; egész tanévi 13. -- Tárgya e dolgozatoknak volt az emlitett olvasmányok nyomán a már előadott tananyagra a tanulók tolla alá mondott 4--5 összefüggő magyar mondatot leforditani németre és pedig 3 dolgozat az összetett mondatok begyakorlására: 5 a többszörösen összetett mondatokra és 3 az idéző beszédre.

Orosz nyelv.

I. oszt. Heti óra 1, évi 34.

Tananyag. Göncy-Csaszin orosz A-B-C-je alapján irás és helyes olvasás s az olvasmányok elbeszélése oroszul és magyarul

II. oszt. Heti óra 1, évi 34.

Olvasmányok Gáspár-Fenczik olvasó könyvéből: A fej. -- A derék. -- A karok. -- A lábak. -- A sovány étel. -- Az ital. -- Az álom. -- A legyecske és leányka. -- A vándor madarak. -- Esti dal. -- A kis testvérek. -- A tél. -- A tanácsadó veréb. -- A madár fészek. -- A tisztaság. --

A bárányka. – A távol. -- A helyes olvasásra és a fő- és melléknevek ragozására és mondattani használatukra. A két utolsó vers könyvnélkül.

III. és IV. oszt. Heti óra 1, évi 38.

Tananyag. Olvasmányul felvétettek Gáspár-Fencik olvasó könyvéből: A család. -- A kis testvérek. -- A szekér. — Az eldobott kő. -- A távol. -- A fecske és fészke. -- A ló. -- Az erdő és a fiu. -- A parti füzecskék. -- Felebaráti szeretet. -- A fürj. -- A burgonya. -- A tavasz. -- A cseresznye. -- Édes hazám szép határa. -- A haza. Ezeken tárgyaltattak: A melléknevek fokozása; a névmások és számnevek. Továbbá a segédige; az igeragozás és néhány használtabb rendhagyó ige.

A parti füzecskék. A fürj. Édes hazám szép határa. A haza, könyvnélkül tanulásra is feladattak.

Földrajz.

I. Osztály. Heti óraszám: 2. egész évi óraszám: 76.

Bevégzett tananyag: Az általános földrajzi fogalmak, — valamint a földabrosz kezelése körül alkalmazandó módok megismertetése után Magyarország és a földközi tengert környező országok (illetőleg a régi római birodalom területének) természetviszonyai; azon országok természeti viszonyainak leirásához füzettek a főbb topographiai adatok, városok és vidékek néprajza a lakosok főbb foglalkozásának ismertetésével.

II. osztály. Heti óra szám 2; egész évi: 77.

Bevégzett tananyag: Az osztrák birodalom örökös tartományai és Európa többi államainak általános és részletes ismertetése; — u. m. tagosultsága, földirati fekvése, a többi száraz földekhez való viszonya, hegy és folyam rendszere, tengerei, tavai, az egyes államok éghajlati viszonya, földirati fekvése. Ipar, kereskedelem, müveltség, népességi viszony, ezek hanyatlásának vagy emelkedésének okai. Rövid csillagászati földrajz.

III. oszt. Heti óraszám 3; egész évi: 104.

Segédeszközök: Dr. Lange- Cherven uj iskolai Atlasza. Schotte dombor- földgömbje és faltérképei. Kiepert faltérképei és a palateke.

Bevégzett tananyag: Ázsia, Afrika, Amerika és Austrália földrajza, azaz e világrészeknek fekvése és nagysága, a környező tengerek és azok részeinek ismertetése, folyam és hegyrendszereik, politikai felosztásuk és egyes államaiknak lehetőleg részletes ismertetésével. Az egyes világrészek éghajlati és természetrajzi viszonyai, sajátos állat- éz növényvilága, a különfaju népek társadalmi élete sat. a mennyiben mindezek a tudományos utazók és önfeláldozó természetbuvárok kutatásaiknak alapján ismertethetők.

Történelem.

IV. osztály; Heti óraszám 3. egész évi: 105.

Tananyag. A magyarok történelme a vegyes és Habsburg házból származott királyok idején. Magyarország fénykora. A nemzeti visszahatás. Az öröködési sorrend megállapitása sat. egész a legujabb időkig. A vallásujitás és következményeiről. A mult és jelen századbeli szabadságháboruk. Végül Európa minden nemzetének legujabb történelme.

Természetrajz.

I. oszt. Heti óraszám: 2. egész évi: 65.

Tananyag. Az állati élet és műszerei, egyidejüleg a boncztan. Az állatok rendszerezése és külön-külön ismertetése egész a legalsóbb rendü példányokig, különös tekintettel azomban a gerinczes állatokra.

II. oszt. Heti óraszám; 2. egész évi: 71.

Tananyag: Az egyszerü és összetett növényszervek, u. m. sejtek, gyökér, szár rügyek, levelek, virág és magról. A növények osztályozása és az egyes példányoknak ismertetése.

IV. oszt. Heti óraszám; 3. egész évi: 111.

Bevégzett tananyag: Ásvány- és kőzettan, valamint a geologia elemei.

a) Ásványtan: az ásvány külső tulajdonságai és pedig alaki tulajdonai jegeczkészitéssel s a tengelyeknek üveg jegeczalakokon történt megmagyarázásával, physikai tulajdonai több ásványon tett megfigyeléssel, vegyi tulajdonai pedig több száraz és nedves uton tett kisérlettel összekötve. — A chemiai összetételre alapitott öt főosztály ismertetése s ezekből az ásvány rendszer megalapitása fővonásokban, — nevezetesen a kősó, gipsz, kvarcz, kén s több fémre mint alapásványokra támaszkodva.

b) Kőzettan: Egyszerü kőzeteknek felsorolása az ásványtanból, nemkülönben néhány általánosan elterjedt faja az összetett kőzeteknek, — mely tanelőadásánál több physikai kisérlet is vétetett igénybe.

c) Földtan: Földünk időszakai — különös tekintettel arra, vajjon mennyire képviseli hazánk az átalakulási korszakok leleteit, s mily befolyással lehettek hazánkra az egyes időszakokban felmerült vulkanikus müködések, talaj emelődés és sülyedés ugyszintén a vizek romboló és épitő hatása.

Számtan.

I. osztály. Heti óraszám; 4. egész évi: 149.

Revégzett tananyag: A négy elemi müvelet egész, — tizedes és közönséges törtszámokkal. — Egyszerü és összetett számok, — Tényezők; — tényezőkre bontás. — A számok oszthatóságának némely ismertető jelei. — Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többes. — Időszámolás. Pénzismertetés. — A régibb és ujmértékek összehasonlitása. Gyakorlás végett folyvást házi dolgozatokkal kisérve.

II. oszt. Heti óraszám; 4. egész évi: 146.

Bevégzett tananyag: Az I-ső osztályban előadott tananyag ismétlése után számolási rövidítések s számtani müveletek korlátolt pontossággal. — Az arányosság fogalmának fejtegetése. Egyszerü hármasszabály; az olasz practica. — Mértani viszonyok és arányok elemei. Százalékszámitás. Mindez számos és oly példa kidolgozásával tanittatott be, melyek mig egyrészt hazánk terményei, — vasuti hálózatának hossza, -- a mi és más müveltebb nemzetek pénznemei közti különbséget feltüntetik s népipar és gazdászati viszonyokra vannak fektetve, másrészt valamennyi szavakba lévén foglalva a tanulók elméjét nagy mérvben élesitette.

Óráról-órára egy-egy hason irányu példa kidolgozása házi előkészületül.

III. oszt. Heti óraszám; 3. egész évi: 113.

Bevégzett tananyag: Az összetett hármasszabály, kamatszámolás, határidő számolás s a lánczszabály, — ezeknek alkalmazása a ráfizetmény, — állampapirok, — részvények, — biztositási ügy, — váltók, — lerovat és a kamatszámolás különböző fajaira. Az arányos osztás — a honi ipar- és vállalatokban legtöbbször előforduló, szavakba foglalt s népviszonyainkat és népeink kereskedelmi s társas mozzanatait feltüntető példákkal. Végül az elegyités szabály összekötve a tanulóknak főleg physikai ismereteit — minők: a középhőmérték, légsulymérések összehasonlitása, ötvények-foncsorok stb. részleteinek kiszámitása — igénybevevő példákkal.

Óráról-órára egy-egy hason irányu példa kidolgozása házi előkészületül.

Betü-számtan.

IV. oszt. Heti óraszám; 3. egész évi: 111. Bevégzett tananyag: Bevezetés az algebrába. — Összeadás és kivonás egész számokkal, sokszorozás egész számokkal, kiterjeszkedve két taguak négyzetének

és köbének képzésére. Osztás egész számokkal, kiterjeszkedve a geometriai haladványok képletére. Ugyanazon miveletsorozat törtszámokkal. Első foku egyenletek egy ismeretlennel kiterjeszkedve az arányok tanára. — Az algebra kellő megértetését nagyban mozditotta elő több a különös számokkal kidolgozott példa helyes felhasználása, ugyszintén az értelem élesitésére jótékonyan hatott több a közélet- ipar,- kereskedelem s társadalom köréből vett — és szavakba foglalt példa, melyek főleg az arányok tanára és az egyenletek megérhetésére vonatkoztak.

Óráról-órára egy-egy hason irányu példa kidolgozása házi előkészületül.

Természettan.

III. oszt. Heti óraszám: 3. egész évi: 111.

Bevégzett tananyag: A testek általános tulajdonságai, a halmazállapot változása — a bura alá elzárt gyertya, — a buvárharang, -- a rézgolyó megmelegitése és lehütése, -- légszivattyu, -- üvegcseppek, ruganymérlegek, tapadási lemezek és különféle jegőczképződési kisérletek mellett. — Suly és sulymérő, fajsuly apróbb számitásokkal. Barometer — Torricelli féle kisérlet és különféle mérések eszközlésével. — A melegség hatása, thermométer — hőmérések, a Pappin-féle bögre, kniophor, Döbereiner-féle készülék, Davy-féle lámpa- és fény-forrás. — Légköri csapadékok. — A fény visszaverődésének és törésének alaptörvényei -- a főbb optikai készülékekkel tett kisérletekkel felvilágositva. -- A villamosság és delejesség főbb jelenségei — a megosztó készülék, villámmutatók, Winter- és Holtz-féle gépek s az electrophor, ugyszintén a legujabb szerkezetü villámtelepek, távirda, villamosságinditó, Ruhmkorff-féle villamszikra inditó, Geissler-féle csövek különféle alaku delejek, delejtár, delejtü, stb. mint főbb készülékekre alapitván a kisérletekkel és rajzokkal felvilágositott előadást.

Rajzoló geometria.

I. oszt. Heti óraszám; 3. egész évi: 102.

Tananyag: A pont; vonal; és a szög fekvési és mérési viszonyai. A legfontosabb sikidomok tulajdonságai — és alakitása, u. m. a 3—4 s a sokszögek, — különösen a szabályosak, és a kör. Az idomok összeillősége, hasonlósága, symmetriája és területki-

számitása. A kerülék. A mértani ornamentalis rajzolás elemei, rendszeresen haladó táblarajzok után.

II. oszt. Heti óraszám: 3, egész évi: 101.

Tananyag: Az első osztály tananyagának átismétlése után: Térbeli alakok. A sik és a térbeli egyenes; a testszöglet; a hasábos és gula-féle testek, — a henger, a kup, a szabályos testek, és a gömb szemléltetése, symmetriája, összeillősége, hasonlósága, és fölszinének, — valamint térfogatának kiszámitása.

Mértani ornamentalis rajzolás folytatása, a tárlattan elemei, mértani testek távlati rajzolása sodrony és bádog minták után, a megvilágitás tekintetbe vételével.

III. oszt. Heti óraszám: 3, egész évi: 99.

Tananyag: Térbeli alakok: A sik és a térbeli egyenes; a testszöglet; a hasábos és a gulaféle testek, — a henger, a kup, a szabályos testek és a gömb szemléltetése, symmetriája, hasonlósága, összeillősége, mintáinak készitése és térfogatának és fölszinének kiszámitása.

Mértani testek távlati rajzolása bádogminták után, a megvilágitás tekintetbe vételével. Diszitmények rajzolása lapos és domboru minták után, stylmagyarázatok kiséretével.

IV. oszt. Heti óraszám: 3, egész évi: 108.

Tananyag Constructio planimetria. Egyszerü vonalu idomok, az összeillőség symmetria, hasonlóság és területmeghatározás kibővitése s az idevágó fontosabb constructio feladatok. A körtan kibővitése s az idevágó constructio feladatok. A mértan alkalmazása a rajzolásnál és mérésnél, u. m. az idomok másolása, a térkép rajzolás stb.

Diszitmények és fejek rajzolása lapos és gyps mintákról.

Torna.

I. és II. oszt. Heti óra 2, egész évi: 65.

Egyszerübb állasu, tag- és járásgyakorlatok szabadon és sulyokkal. Ütényjárás és futás sulyokkal és sulyok nélkül. Függési huzódási és hintázási gyakorlatok nyujtón, hintán, korláton; hosszuugrás és kötélmászás.

III. és IV. oszt. Heti óra: 2, egész évi: 72.

Szabad és rendgyakorlatok sulyokkal és szabadon. Birkózás. Levegőforgatási ugró hinta- és mászási gyakorlatok lengő fán, nyujtón, hintán, korláton, ugrón, bakon, mászó póznákon, árbocon, göbös és- sima kötelen, kötél- és vizszintes falétrán.

VI.

Tanszertári gyarapodás

1879-80-ban.

A). Tanári könyvtár.

a) Nyelvészet köréből: mult évi maradvány 155 kötet. Növekedés: Összehasonlitó irod. tört. Lapok 1880. évf. Magyar-Tanügy 1880. Magyar-Nyelvőr 1880. Egyetemes philologiai Közlöny 1880. Délibábok hőse 1 kt. Schakespeare minden munkái 6 kt. Névy: Irásmüvek elmélete 1 kt. és olvasmányok 1 kt. Télfy: Ethika 1 kt. Toldy: Magyar költészet története 1 kt. Irodalom tört. 1 kt. a költészet kézikönyve 5 kt. és félszázados irodalmi munkássága 1 kt. Szász: A Niebelung ének keletkezése 1 kt. és A tragikai feltogásról 1 kt. Zichy: Horatius Satyrái 1 kt. Weiszenborn jegyzeteivel: Livius, ab urbe condita 9 ktt. Lindeman: Ovidius Naso 6 kt. Haupt: Ovidii Metamorphosen 2 kt. Peter: Ovidii Fastorum Libri 1 kt. Korn, Ovidius ex Ponto 4 kt. Nogáll: Pázmandi Horváth Endre emlékkönyve 1 kt. Siebelis- Szamosi: Tirocinium poeticum 1 kt. Rozek- Kis Chrestomatia 1 kt. Franklin T. Herder Cid romancai 1 k. Lauff-Szemák. Német olvasó 2 kt. Lampel Jhász m- ny. 1 kt. Összesen: 209 kt.

b). Földrajz-történelem; mult évi maradvány 179 kötet. Növekedés: Századok 1880 évf. Történelmi Tár 1880 évf. Thaly: Archivum Rákóczyanum 9 kt. Hunfalvy Magyarország ethnografiája 1 kt. Nisard: Történelmi tanulmányok 1 kt. Pap: Okmánytár Magyarország függetlenségi történetéhez 2 kt. Pauler: Wesselényi és társainak összeesküvése 2 kt. Romer: Műrégészeti Kalauz 1 kt. Salamon: A magyar hadi történethez a vezérek korából 1 kt. Szalay: Magyarország története 6 kt. Macaulai: Anglia története 1 kt. Cantu: Tárgymutató a világtörténethez 1 kt. M. Spruner: Atlasz 1 kt. Jakab: Szabadságharczunk történetéhez 1

kt. Budapest és környéke 3 kt. Keleti: Magy. orsz. népesedési mozgalma 1 kt. Összesen 212 kötet.

c). Mennyiség- természettan: mult évi maradv. 40 kt. Növekedés: Tyndall: A hő mint a mozgás egyik neme 1 kt. Petzwal: Csillagászat elemei 1 kt. Poggendorff: Bibliographisch-literarisches Handwörterbuch 4 kt. Wüllner: Einleitung in d. Dioptrik des Auges 1 kt. és Lechrbuch d. experimental- physik 4 kt. Összesen: 51 kt.

d). Természetrajz: m. é. m. 16 kt. Növekedés: Reclus: A föld és életjelenségei 1 kt. Szabó: Az ivóviz kérdése 1 kt. Fodor: Az egészséges házról 1 kt. Lengyel: A szénről és vegyületeiről 1 kt. A robbanó anyagokról 1 kt. Klein: A rovarevő növényekről 1 kt. Pulszky: Az őstörténelmi leletekről 1 kt. Thanhofer: A táplálkozásról 1 kt. Thán: A dynamo-electricus géprő 1 kt. Klug: A látsáról 1 kt. Paszlavszky: Az állatok rokonságáró 1 kt. Pethő: A kagylókról és gyöngyökről 1 kt. Mihalkovics: Az állatok fejlődéstörténete köréből 1 kt. Természettudományi közlöny 1879 és 1880. 2 kt. Wartha: A festő anyagokról 1 kt Cotta: A jelen geologiája 1 kt. Darwin: A fajok eredete 2 kt. Huxley Előadások az elemi élettan köréből 1 kt. Helmholz Népszerü tudományos előadások 1 kt. Természettudományi értekezések 2 kt. Proktor Más világok mint a mienk 1 kt. Lubbock A történelem előtti idők 2 kt. Greguss Osszegyüjtött értekezései 1 kt. Johnson; Hogy nő a vetés? Miből lesz a termés? 2 kt. Smith A tápszerekről 1 kt. Hermann Magyarország pókfaunája 2 kt. Corsan A föld őstörténelme 1 kt. Fraas, Vor der Sündfluth 1 kt. Bosicio Die Geologie u. d. Sündfluth 1 kt. Vogt Lehrbuch der Geologie 1 kt. Huber Zur Kritik modern. Schöpfungslehrer 1 kt. Brehms Thierleben 10 kt. Sz. Istv. Társ. A keresztény álláspontja a természetben 1 k.

Összesen 64 kötet.

e). Bölcsészet. Szépészet: mult évi maradvány 8 kötet. Növekedés: Babics Esthetika 1 kt. Domanovszky Bölcsészet története 3 kt. Lévay Kalobiotika. 1 kt. Lewes Philosophia története 2 kt. Balmes Briefe an einem Zweiffer 1 kt. Lehrbuch d. elem. d. Philosophie 4 kt. és Fundamente d. Philosophie 1 kt.

Osszesen 21 kötet.

f). Vegyes tartalommal: m. é. m. 343 kötet. Növekedés: Magyarország tiszti cim és névtára 1 kt. Egy elfogulatlan, Tisza Kálmán 1 kt. Szt. Ist. Társ. évkönyve 1 kt. Magyarországi ren

deletek tára 1879. 6 kt. 1879. évi törvények gyüjteménye 4 kt. Kossuth Irataim az emigrációból 1 kötet.

Osszesen 357 kötet.

a—g) Együttvéve a tanári könyvtár áll 1177 kötetből.

B) Ifjusági könyvtár.

Mult évi maradvány 294 kötet.

Növekedés. Mészáros Kártigám 1 kt. Verne Egy chinai viszontagságai 1 kt. 15 éves kapitány 1 kt. és Bégum 500 milliója 1 kt. Puskin Anyegin 1 kt. Grenoble A jelenkori oroszok 1 kt. Alexander Az ő legkedvesebb ellensége 2 kt. Találmányok könyve 3 kt. Schmid Kr. Piros tojások 1 kt. Mathild és Vilma 1 kt. Virágkosárka 1 k. Eichenfels Henrik 1 kt. A jó Fridolin 1 kt. Komló virág 1 kt. A bárányka 1 kt. Hoffmann Karácsonyest 1 kt. A rosz szellem 1 kt. A jó fiu 1 kt. Samuka 1 kt. Szorgalom és restség 1 kt. A bün rabja 1 kt. Hála és megtorlás 1 kt. Mindenki saját szerencséjének kovácsa 1 kt. Bethoven Lajos 1 kt. A felhők fölött 1 kt. A látszat csal 1 kt. Nemezis 1 kt. A bankjegyek 1 kt. Az árvák 1 kt. A bünhödés 1 kt. Vidor Terko 1 kt. A tengeren tul 1 kt. Próbák 1 kt. Hűség és álnokság 1 kt. Az életbiztositás 1 kt. A hü sziv 1 kt. Diótörő és egérkirály 1 kt. A sirból 1 kt. Tiszteld anyádat 1 kt. Bátyaés öcs 1 kt. Néger élet 1 kt. Báró Vignerolles 1 kt. Józsa Kis szinpad 1 kt. Szabó Gyermekszinház 1 kt. Hökker Tedd a helyest 1 kt. Andersen Mesék 1 kt. Ujabb mesék 1 kt. Bulver A jövő nemzedék 1 kt. Karr A normandiai Penelope 1 kt. Egy falusi nótáriusnak budai utja 1 kt. Toldy Magyarországi Szent Erzsébet 1 kt. Kis Lap 13. és 17. sz. 2 kt. Mayer Arany Bánya 1 kt. Csodavilág 1 kt. és Kincses szekrény 1 kt. Illemtan 1 kötet.

Összesen 357 kötet.

C) Eszközök.

Egy szekényben kitöméshez szükséges eszközök.

Balogh László ur egy fekete gólyát.

Zathey Gyula ur egy vizi tyukot.

Tauszig ur egy kigyóbőrt.

Komka B. ur egy a királyné ő felségének felajánlott és kegyelmesen elfogadott óriás tormagyökér rajzát.

Scholz József tanuló 4 üvegcsében értékes vegyüléket.

Ilosvay Lajos ur 4 darab rókafarkot.
Érmek : Simsa tanár ur egy ezüst
Spanyarovszky főhadnagy ur egy ezüst,
Lehotzky János tanuló 24 ezüst, 53 réz;
Bertsik ur 2 drb ezüst,
Vaáry József tanuló 19 ezüst, 10 réz,
Kroó tanuló 1 réz érmet
összesen 515 darabot ajándékoztak.

A t. tanügybarátok, kik becses adományaikkal e tanoda gyüjteményeit gyarapitani szivesek voltak, fogadják a tanárkar köszönetét.

VII.

A tanulók névjegyzéke és osztályozása.

I. osztály.

	Á tanuló neve és vallása, tandijmentes vagy ismétlő.	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetrajz	Számtan	Rajzoló geom.	Testgyakorlás	Müének	Ruthén nyelv	M[illegible] nyelvt
	Babért Viktor r. k. tdm.	egs	egs	egt	egt	jel	egt	egt	egs	jó	—	[illegible]b
	Bárdes Béla r. k ism.	jó	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	jó	—	jó
	Berecz Kálmán h. v. tdm.	egs	egs	egs	egs	jó	egs	egs	jó	egs	—	szb.
	Berlányi Kornél gk. ism.	egt	egt	egt	egs	egs	egs	egt	jó	ogs	egs	szb
5	Cihlár Ede r. k.	egs	egt	egt	egt	egs	egs	egt	egs	egs	—	szb.
	Demjánovics András gr. k.	ma	g	á	n	t	a	n	u	l	ó	
	Dóri György r. k.	jó	egs	egs	egs	jó	egs	jó	egs	egs	—	jó
	Dóri József r. k.	egs	egs	egs	egt	jó	egs	jó	egs	egs	—	szb
	Dzubay Ilár gr. k.	jó	egs	egs	jó	egs	jó	jó	egs	egs	egs	jó
10	Fischer Jenő izr. tdm.	jó	jó	jó	jel	jel	jó	jó	jó	jó	—	jó
	Frieder Márkus izr.	jel	jel	jel	jó	egs	jel	jel	egs	jó	—	szb
	Friedmán Albert izr. ism.	egs	egs	jó	egs	jó	jel	jó	jó	egs	—	szb
	Gottesman Lipót izr. tdm.	jel	egs	jel	egs	jel	jel	jó	egs	jó	—	szb.
	Grün Zoltán izr.	jel	jó	jó	jel	jel	jó	egs	jó	jó	—	jó
15	Grünfeld Fülöp izr. tdm.	jó	jó	jó	egs	jó	jó	jó	egs	egs	—	jó
	Haskó Viktor gr. k. ism.	jó	jó	jó	egs	jó	jó	jó	egs	jó	jó	jó
	Ilniczky Jenő gr. k.	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	jó	egs	szb.
	Kaldrovics Sándor gr. k.	egs	egt	egt	egs	egs	egs	egs	jó	egs	egs	szb
	Kiss József h. v. tdm.	egs	egs	egt	egt	jó	egs	egt	egs	egs	—	szb.
20	Korláth György h. v. ism.	jó	jó	egs	egs	jó	egs	jel	egs	egs	—	szb
	Kőszegi István h. v' tdm.	jel	jel	jó	jó	jel	jó	jel	egs	jel	—	jó
	Lang Ernő r. k.	ma	g	á	n	t	a	n	u	l	ó	
	Lehotzky János r. k.	jó	jó	jó	egs	egs	jó	jel	fm	jó	egs	szb
	Leviczki Emánuel gr. k.	egs	egs	egt	egs	egt	egs	esg	egs	egs	egs	szb.
25	Liebman Béla ev. ism	ki	m	a	r	a	d	t	—	—	—	
	Metzger Géza r. k. tdm.	egs	egs	egs	egs	jó	egs	jo	egs	egs	—	jó
	Meissner József r. k. tdm.	egs	egs	egs	egs	egs	egs	jó	jó	egs	—	szb.
	Mitricska György gr. k. tm.	jó	egs	egs	egs	jó	egs	jel	egs	egs	jó	jó

A tanuló neve és vallása, tandijmentes vagy ismétlő.	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz.	Természetrajz.	Számtan	Rajzoló geom.	Testgyakorlás	Műének	Ruthén nyelv	Magaviselet
Mondik Endre r. k. tdm	jó	egs	egs	egs	egs	egt	egt	egs	egs	—	szb
Novák Dezső r. k. tdm	jó	jó	jó	egs	jó	egs	jel	jó	jó	—	jó
*Polak Oszkár r. k. tdm.	jel	jel	jel	jó	jel	jel	jel	jó	jel	—	jó
Priñics György g. k.	jó	egt	egt	egs	egt	egs	egs	egs	egs	egs	ksb
Rozner Mór izr.	egs	egt	egt	egt	egt	egt	egt	egs	egs	—	szb
Röder Árpád r. k. tdm.	jel	jó	jel	jó	jel	jel	jel	egs	jó	—	jó
*Scholtz István r. k. tdm.	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jó	jel	—	jó
Szabados János gr. k.	ki	ma	r	a	d	t	—	—	—	—	—
Szabó Gusztáv r. k. tdm.	jó	egs	egt	egt	egs	egs	egs	egs	egs	—	szb
Szajbel Lörencz r. k. tdm.	jó	egs	egs	egs	egs	jó	egs	egs	jó	—	szb
Szopko Bruno gr. k.	ma	gá	n	t	a	n	u	l	ó	—	—
Taucz Károly r. k.	jó	egs	egt	egs	jó	egs	jó	egs	egs	—	jó
Váry József h. v. tdm.	jel	jel	jó	jel	jó	jel	jel	egs	jel	jel	jó
Viczmándi István r. k.	ki	ma	r	a	d	t	—	—	—	—	
Zubák József gr. k.	egs	egs	egs	egs	jó	egs	egs	jó	egs	egs	szb
Zyzda Albert r.k.	jó	egs	jo	egs	jó	jó	jó	egs	jó	jó	jó
Zsatkovics Cyrill gr. k.	jó	egs	egs	egs	egt	egt	egs	egs	egs	egs	jó

II. osztály.

	A tanuló neve és vallása, tandijmentes vagy ismétlő	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetrajz	Számtan	Rajzoló geom.	Testgyakorlás	Műének	Ruthén nyelv	Magaviselet
	Balogh Jenő gr. k.	egs	jó	egs	jó	jel	egs	egs	jó	jó	egs	szb
	Bartha János h.v. tdm.	jel	jó	jó	ió	jó	jó	jó	jó	jó		jó
	Bertalan Zoltán h. v.	jel	jel	jó	jel	jel	jó	jó	fm.	jel		szb
	Bertók Béla h.v. tdm	jel	jó	jel	jó	jó	jó	egs	jó	jó		jó
5	Birnstingl Jenö ev. tdm.	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egt	jó	egs		jó
	Brűhl Béla rk. ism. tdm.	jel	egs	jó	egs	jó	egs	egs	fm.	jel		szb
	Danilovics István gr. k. tdm.	egs	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó
	Fencik János gr. k. ism.	egs	egs	egt	egs	jó	jó	jel	jó	jó	egs	szb
	Földesi György h. v. ism.	jó	egs	egt	egs	jó	egs	egs	fm.	egs		szb
10	Friedman Mór izr.	jó	egs	egt	egt	egt	egs	egt	egs	egs		szb
	Friedman Vilmos izr.	jó	egs	egs	egs	egs	egs	egt	egs	egs		szb
	Gärtner Gábor izr.	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs		szb
	Görtner Samu izr.	jel	jel	jel	jel	jó	egs	jó	egs	egs		jó
	Gorzó Jenő gr. k.	egs	egs	egs	egs	jó	egs	egs	jó	egs	egs	jó
15	Gregor Gusztáv ev.	jó	egs	jó	egs	egs	egs	egs	egs	jó		jó
	Grűnfeld József izr. ism.	jó	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	jó		szb
	Hrabár Mirosz gr. k. tdm.	egs	jó	jó	jó	jó	jó	egs	egs	jel	egs	szb
	Kabáczi Antal gr. k.	egs	egs	jó	egs	egs	egs	egs	jó	jel	jó	jó
	Kodra Gyula h. v.	jó	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs		szb
20	Komka Péter r. k.	jó	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs		ksz
	Komka Zoltán r. k.	jó	jó	jó	egs	egs	sge	egs	egs	jo		szb
	Kovács Ödön r. k.	jó	egs	jó	egs	egs	egs	egs	jel	egs		jó
	Kranoczky Ede r. k. ism	jó	egs	egs	egs	egs	egs	egs	jó	egs		szb
	Leviczki Cyörgy gk. ism.	egs	egs	egs	egs	egt	egs	egs	egs	egs	egs	ksz
[illegible]	Marinecz Janos gk. tdm.	jel	jó	jel	egs	jó	jel	jel	jó	jó	jel	jó
	Melalik Antal r. k. ism.	jel	jel	jó	jel	jó	egs	egs	egs	egs		szb
	Niederman Samu izr.	jó	egs	egs	egs	egs	egt	egs	egs	egs		ksz
	Pap Imre helv. v. tdm.	jel	jó	jó	jó	jó	egs	jel	jel	jel		jó
	Pap Lajos helv. v. tdm.	jel	jó	egs	jó	egs	egs	jó	jel	jó		jó
[illegible]	Patz Béla evang.	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	fm.	jó		szb
	Pahl Mihály r. k. ism.	k	i	m	a	r	a	d	t			
	Orenstein Salamon izr. tdm.	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jó	jó	jó		jó
	Roth Ábrahám izr.	jel	egs	egs	jó	jó	egs	egs	jó	egt		jó
	Simon László gr. kat.	k	i	m	a	r	a	d	t			
[illegible]	Sunsa Theodor gr. kat. tdm.	egs	jó	egs	egs	jó	jó	jó	egs	jó	egs	jó
	Suér Sándor r. kat.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	egs	jó	jó		jó
	Stecz Gyula r. kat. tdm.	jel	jó	jel	jó	jó	egs	jé	egs	jó		jó
	Szlovacsek Ede r. kat.	jó	egt	egs	egt	egs	egs	egs	jó	egs		jó
	Schultz Izidor r. k.	k	i	m	a	r	a	d	t			
40	Taub Gyula izr.	egs	egt	egt	egt	egt	egt	egt	egs	egs		szb

A tanuló neve és vallása, tandijmentes vagy ismétlő	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetrajz	Számtan	Rajzoló geom.	Testgyakorlás	Müérek	Ruthén nyelv	Magaviselet
Urbán István h. v.	k	i	m	a	r	a	d	t	—	—	—
Vaszko Endre gr. k. tdm.	jó	jó	jó	jó	jel	jó	jel	egs	jó	egs	jó
Vladyka Dániel r. k. tdm.	egs	egs	jó	egs	egs	egs	egs	egs	egs	—	ksz
Vaáry Sándor h. v. tdm.	jel	jó	jel	jó	jó	jó	jó	jó	jel	egs	jó
45 Weisz Miksa izr.	jó	jó	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	—	szb
Weszelszki Sándor r. k. tdm.	jel	egs	jó	egs	jó	jó	egs	egs	jó	—	jó

III. osztály.

	A tanuló neve és vallása, tandijmentes vagy ismétlő.	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Számtan	Természettan	Rajzoló geom.	Testgyakorlás	Müének	Ruthén nyelv	Magaviselet
	Braun Gyula izr.	jó	egt	egt	egs	egs	egs	egt	egs	egs	egs	—	szb
	Dudinszki Miklós gr. k. tdm.	jel	jó	jó	egs	ió	egs	jó	jó	jó	jó	jo	jó
	Ferenci Sándor r. k.	jó	jó	egs	egs	jó	egs	jó	jel	jó	jó	—	jó
	Ferencsik György gr. k. tdm.	jó	egs	egs	egs	egs	egs	egs	jó	egs	egs	egs	szb
	Fried Miklós izr. tdm.	jó	jó	egs	jó	egs	egs	egs	jó	egs	jel	—	jó
5	Glück Herman izr.	jó	egs	egs	egs	egs	egs	egs	jó	jó	egs	—	jó
	Grynäusz György r. k.	jó	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	jó	—	szb
	Kacsanovszky József g.k. tdm.	jel	jel	jel	jó	jel	jó	jel	jel	jó	jel	jó	szb
	Kroó Mór izr. tdm.	jó	jó	jel	jel	jó	jel	jó	egs	jó	egs	—	szb
10	Liederman Rudolf r. k.	jó	egs	egs	jel	egs	egs	egs	jó	jó	jó	egs	ksz
	Lóví Albert izr.	jó	egs	egs	jel	egs	egs	egs	egs	egs	egs	—	jó
	Lövinger Emil izr. ism.	jó	egs	egs	jó	jó	egs	egs	egs	jel	jó	—	ksz
	Lövinger Károly izr.	jel	jó	jel	jó	jel	egs	egs	jó	jó	egs	—	szb
	Máthé Miklós gr. k.	jel	jó	jó	egs	jó	egs	egs	egs	egs	egs	egs	jó
15	Meisels Albert izr.	jel	jó	jó	jó	egs	egs	egs	egs	egs	egs	—	ksz
	Pap Gábor h. v. tdm.	jel	egs	egt	egs	egs	egs	egs	jó	jel	jel	—	szb
	Petrusz János gr. k.	egs	egs	egt	egt	egs	egs	egs	jó	egs	egs	egs	szb
	Publik András gr. k.	jó	egs	egs	egs	egs	jó	jó	jel	jó	egs	jó	szb
	Schlager Antal r. k.	k	i	m	a	r	a	d	t	—	—	—	—
20	Szabados Bazil gr. k.	egs	egs	egs	egs	egs	egs	jó	egs	egs	egs	egs	szb
	Szabó Miron gr. k. tdm.	jó	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jó	jel	jó	jó
	Szechszer Sándor r. k. tdm.	jó	egs	egs	egs	egs	jó	jó	jó	jó	jó	—	szb
	Szkodzinszki Arthur r. k. ism.	jó	egs	egs	jó	egs	egs	jó	jó	jó	jó	—	jó

IV. osztály.

	A tanuló neve és vallása, tandijmentes vagy ismétlő.	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Algébra	Természetrajz	Rajzoló geom.	Testgyakorlás	Müének	Ruthén nyelv	Magaviselet
	Bartha Ferencz hv. tdm.	jel	jo	jó	jó	jel	egs	jel	jó	egs	jel	—	jó
	Bárdos Ederk.	jó	egs	egs	egs	jó	egs	egs	egs	egs	jó	—	szb
	Bozsár József h. val. tdm.	jel	jó	jó	jó	jó	jó	jel	jó	egs	jó	—	jó
	Cihlár Gusztáv r. k.	egs	egs	egt	egt	egt	egs	egs	jó	jó	egs	—	szb
5	*Drebitka Ferencz r. k.td m.	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jó	jel	—	jó
	Fried Aladár izr.	jó	egs	egs	jó	egs	jó	jo	egs	egs	egs	—	szb
	Fried Albert izr.	jó	jó	jó	jó	egs	egs	jó	egs	egs	jó	—	szb
	Halaktovics Kornél g. k.	egs	egt	egt	egt	egt	egs	egs	jó	jel	jó	egs	szb
	Kabáczi Kornél g. k.	jel	egs	egt	eg	egt	egs	egs	jel	jó	jel	jó	szb
10	Scholtz József r k. tdm.	jél	jó	jó	jel	jó	jel	jel	jó	fim	jel	—	jó
	Soltész Lajos gr. k. tdm.	jó	jó	jó	jó	els	jó	jó	jel	egs	jó	jó	szb
	*Szilvay Nesztor g. k. tdm.	jel	jel	jel	jel	jó	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jó
	Sztankanecz Dénes g. k.	k	í	m	a	r	a	d	t	—	—	—	—

VIII.

Statisztikai táblázatok.

I A tanulók áttekintése.

Osztályok	I.	II. A tanulók száma				III. Vallásuk					IV. Nyelvi viszonyaik (Minó nyelveket beszélnek?									V. Szüleik polgári állása									VI. Előmenetelök		Jegyzet.
		Beiratott	Elhalt	Elmaradt	Végig megmaradt	Róm. kath.	Gör. kath.	Helv. vall.	Evangélikus	Mózes vallású	Magyar	Magyar-német	Magyar-orosz	Magy.-ném.-orosz	Magyar-lengyel	Magy.-ném.-lengy.	Magyar-ném.-tót	Magyar-orosz-tót	Magy.-orosz-lengy.	Német-orosz.	Értelmiségi	Önálló őstermelők (földbirt. és bérlők)	Önálló ker. és ip.	Magán tisztviselők	Szem. szolgál. tevők és munkások.	Haladók	Ismétlők.		
I.	I.	45	—	6	39	17	10	5	—	7	15	5	12	3	1	1	—	—	1	1	18	2	2	7	34	5		
II.	II.	46	=	3	42	11	10	8	3	10	10	6	16	4	1	2	1	2	—	—	26	4	11	1	35	7		
III.	III.	23	—	1	22	5	8	1	—	8	3	6	8	5	=	—	—	—	—	—	15	7	—	—	20	2		
IV.	IV.	13	=	1	12	4	4	2	=	2	4	—	4	3	—	—	1	=	—	—	5	2	4	1	12	—		
I.—IV.		127	—	21	115	37	32	16	3	27	32	17	40	15	2	2	3	2	1	1	64	15	25	3	101	14		

A III. IV. V. és VI. rovatoknál csak azon tanulók vétettek számba, kik az év végéig megmaradván, bizonyítványt nyertek.

II. A tanulmányozás áttekintése osztályonkint.

Osztályok	I.				II.				III.				IV.			
Tanulók száma	39				42				22				12			
Tantárgyak	jeles	jó	elégs.	elégt.	jeles	jó	elégs.	elégt.	jeles	jó	elégs.	elégt.	jeles	jó	elégs.	elégt.
Vallástan	8	17	13	1	14	15	13		6	14	2		6	4	2	—
Magyarnyelv	4	8	22	5	4	15	21	2	2	7	12	1	2	5	4	1
Latin nyelv	5	10	14	10	6	15	17	4	4	3	13	2	2	5	2	3
Német nyelv	—								4	6	11	1	3	5	1	3
Földrajz	4	4	25	6	4	12	23	3	3	5	14				—	
Történelem	—												3	4	2	3
Számtan	7	8	20	4	2	11	27	2	2	3	16	1	3	3	6	
Természetrajz	8	16	13	2	4	18	17	3					5	3	4	
Természettan									2	7	12	1	—		—	—
Rajzoló geom.	10	12	11	6	4		25	4	4	10	8	—	5	4	3	
Tetsgyakorlás	—	12	26	4fl	3	9	20	4fl	2	11	9		2	4	5	1fm
Ének	4	12	23		6	15	19		4	7	11		5	5	2	—
Ruthén nyelv		2	9		1	17	8			4	5		5	2	1	—
Minden tanulm.	1	5	21			2	29			2	17		2	3	4	—
Egy tan. elégtel.	1			3		5		5				1			—	—
Több tan. elégtel.				9				3				2			—	3
Magavisel. nézve	jó	szb	ksz	rosz	jó	szb	ksz	rosz	jó	szb	ksz	rosz	jó	szb	ksz	rosz
Szám	18	19	2	—	20	18	4		8	11	11	—	5	7	—	—

A tanodában előmenet. nézve van	Mindenből jeles : 3	Mindenből legalább jó : 15	Mindenből legalább elégs. : 79	Egyből elégtelen 9	Többől elégt. 17	Összesen 115

A tanodában magaviseletre nézve van :	Jó : 51 Szab. 55	Kevésbé szab. 9	Rosz —	—	Összesen : 115

III. A tanulók származási helyének áttekintete.

Lakhely	Osztály				Összesen
	I.	II.	III.	IV.	
Helybeli	15	15	8	3	41
Abaujmegye	1	—	—	—	43
Beregmegye	13	17	6	7	1
Bácsmegye	1	—	—	—	1
Baranyamegye	—	—	2	—	2
Borsodmegye	—	—	—	1	1
Mármarosmegye	2	2	—	—	4
Szatmármegye	1	1	1	—	3
Szepesmegye	—	—	1	—	1
Trencsénmegye	1	—	—	—	1
Ugócsamegye	1	—	—	1	2
Ungmegye	2	2	2	—	6
Zemplénmegye	1	3	2	—	6
Galiczia	1	2	—	—	3

IX. A jövő tanév megkezdésére vonatkozó értesités.

A jövő 1880 81 ik iskolai év f. év szeptember 1-én veendi kezdetét

A tanulók szabályszerü felvétele az iskolai év megkezdése előtt aug. hó 29-, 30. és 31-én történend.

A beirást az összes ifjuságra nézve az igazgató, ezenkivül az egyes osztályra nézve az illető osztályfönök végzi.

A beiratás alkalmával minden itt helyi gymnási umi tanuló az ifjusági könyvtár gyarapitására és az „Ertesitö" költségére fizet 1 o. é. frtot, más idegen intézetből jött növendék fenti költségeken kivül fizet 2 frt 10 kr. beiratási költséget. E dijak alól senkisen menthető föl.

Minden tanuló első fölvételre személyesen és rendszerint atyja, anyja vagy gyámja, illetőleg azok valamely külön megbizottja kíséretébe tartozik az igazgatóságnál jelentkezni. Azon szülék, vagy gyámok, kik nem laknak az intézet helyén, gyermekök vagy gyámfiuk fölvételekor alkalmas helyettest kötelesek bemutatni, kire a házi felügyelet és nevelésre nézve kötelességöket és jogukat átruházzák, hogy a gondviselésére bizott tanulóra nézve az igazgatóság értesisését elfogadhassa. A szülék és gyámok e részben minden változást személyesen vagy irásban tartoznak bejelenteni az igazgatónál; ennek viszont joga és kötelessége ott, hol alapos oknál fogva a gondviselést elégtelennek vagy a befolyást épen károsnak tartja, hogy e tekintetben czélszerü változás történjék.

Különösen felelősek a szülék vagy helyetteseik az iránt, hogy a tanulók a szükséges könyvekkel és taneszközökkel ellátva legyenek.

A középiskola első osztályába szabályszerüen csak oly tanuló léphet, ki a 9-ik életévét betöltötte és 12 évnél nem idősebb, mely körülmény keresztlevél, illetőleg hiteles születési bizonyitványnyal igazolandó.* Tizenkét évnél idősebb fiu felvétele fölött a tanártestület határoz. Ismereteinek mértékére nézve megküveteltetik, hogy a népiskola 4-ik osztályának tananyagában kellő jártassággal birjon és ez ismereteit külön felvételi vizsgálattal igazolja.**)

Ismétlési vagy javitó vizsgálatra a tanártestület engedélyével rendszerint csak azon tanuló bocsátható, ki csupán e g y tantárgyból nyert másodosztályu tanjegyet.

A két tantárgyból bukott ifju az osztály ismétlésére utasittatik.

Kelt Munkácson, a kir. államgynásiumban 1880. junius 80.

Az igazgatóság.

*) Ez okmány föl nem mutatása esetében a fölvétel megtagadtatik.

**) A beirás csak ezen vizsgálat sikeres kiállása után fog eszközöltetni.

Röviditések magyarázata

a) Az előmenetelnél:

jel. — jeles
egs. — elégséges
egt. — elégtelen
ism. — ismétlő.

b) Magaviteletnél:

szb. — szabályszerű
kszb — kevésbé szabályszerű

flm. — fölmentetett
tdm. — tandijmentes
*-gal jelöltek jutalomban részesültek.

Tartalom.

I. A phisika tanitásának elhagyásáról. Simsa K.
II. Igazgatósági jelentés az elmult évről.
III. A tanszemélyzet táblás kimutatása.
IV. Az intézetben használt tankönyvek jegyzéke.
V. A tanév folytán előadott tananyag.
VI. Tanszertári gyarapodás.
VII. A tanulók névjegyzéke és osztályozása.
VIII. Statisztikai táblázatok I. II. III. lap.
IX. A jövő tanév megkezdésére vonatkozó értesítés.